

Bódi Stefánia¹

A vallásszabadság helyzete hazánkban a nemzetközi szervezetek tükrében²

Absztrakt

Ebben a cikkben a hatályos magyar egyházügyi törvény nemzetközi szervezetek általi megítélését veszem górcső alá. A törvény sok kritikát kapott, mert egy többszintű elismerési rendszert vezet be, vagyis bizonyos értelemben különbséget tesz az egyházak között. Korábban létező egyházak elvesztették egyházi jogállásukat. A vallásszabadság ugyanakkor teljes körűen biztosított az országban, kellőképpen megszervezett a speciális élethelyzetben lévők számára is. A cikk az ENSZ és az EJEB tükrében ismerteti a magyar szabályozást.

Kulcsszavak: egyház, vallásszabadság, ENSZ, EJEB, többszintű rendszer, semleges állam

Abstract

In this article, I examine the assessment of the current Hungarian law on churches by international organizations. The law has been widely criticized because it introduces a multi-level recognition system, which in a sense discriminates between churches. Previously existing churches have lost their legal status as churches. At the same time, religious freedom is fully guaranteed in the country and is adequately organized for those in special circumstances. The article describes Hungarian regulations in light of the UN and the ECHR.

Keywords: church, religious freedom, UN, ECHR, multi-level system, neutral state

I. Bevezetés

A lelkiismereti- és vallásszabadság alapvető emberi jog, amely alkotmányjogilag az első generációba tartozó személyes szabadságjogok csoportjához tartozik, és az általános alapjogi teszt szerint korlátozható. Jelentősége óriási, hiszen minden korban árulkodó volt az állam demokratikus működését illetően, hogy miként bánt a vallási kisebbségekkel és hogyan biztosította a vallás gyakorlását és a vallási toleranciát. A lelkiismereti- és vallásszabadság hazánkban is hosszú fejlődésen ment keresztül.³ Magyar király csak római katolikus lehetett.⁴ A jog fejlődése szempontjából kiemelkedő az 1800-as évek időszaka,⁵ amikor az egyházakkal

---

¹ Habilitált egyetemi docens. NKE

² DOI: 10.59558/jesz.2025.4.81

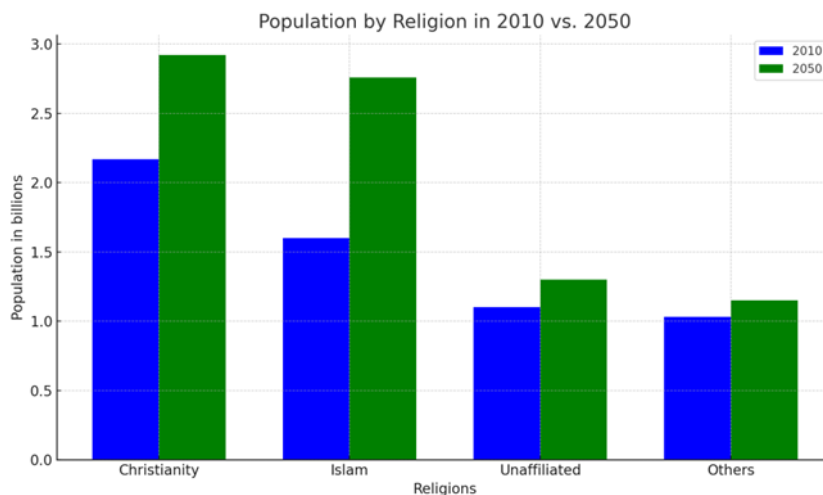
³ Lásd Horváth Attila: A vallásszabadság és az egyházjog története Magyarországon az államalapítástól a II. világháborúig. In Hét Hárs, 2011, 10. évf. 3-4. szám, pp. 12-20.

⁴ Reiner János: A katolikus és nemzeti királyság, <https://www.katolikus-honlap.hu/1001/reiner.htm>

⁵ Lásd a korszak társadalmi-vallási és egyházi helyzetét illetően az alábbi egyedülálló disszertációt: Janzsó Gábor Károly: Erdélyi László Gyula OSB szakmai életútja különös tekintettel egyetemi pályájára. Szegedi

és a vallásszabadsággal kapcsolatban törvények sokasága látott napvilágot. Ezek összefoglalva a következők voltak: a kötelező polgári házasságot az 1894. évi XXXI. tc. vezette be, a vegyes vallású házasságokban, illetve a házasságon kívül született gyermekek vallásáról az 1894. évi XXXII. törvénycikk rendelkezett, a születések, házasságok és halálozások állami anyakönyvezéséről az 1894. évi XXXIII. törvénycikk szolt; az izraelita vallás bevett vallássá nyilvánításáról az 1895. évi XLII. törvény tartalmazott rendelkezéseket, valamint megemlítjük a vallásszabadság törvénybe iktatásáról a vallás szabad gyakorlásáról szóló 1895. évi XLIII. törvénycikket. A korszakban meghatározó volt a bevett és az elismert felkezetek közötti különbségtétel, amelyek tartalmát részletesen korábbi írásomban ismertettem.⁶

Megfigyelhető ebben a folyamatban majd, hogy a történelem során az egyház szerte a világon veszít pozíciójából⁷, és az állam veszi át a feladatok egy részét⁸, illetve szembevető lesz majd a reformáció által elindított folyamat és annak következményei, amelyek egyházszakadást indítottak el a nyugati kereszténységben belül. Mostanra maga a keresztény vallás is veszített jelentőségéből és egyre inkább Európában is teret hódít az iszlám, de ennek elemzése külön tanulmányt igényel.⁹

1. ábra: lásd az iszlám terjeszkedését és a vallások várható alakulását 2050-ig
 Forrás: <https://statisticsanddata.org/data/most-popular-religions-in-the-world-2025/>

Maga „a kereszténység nem mindig viselkedett türelmesen hatalmi helyzetben” – jegyzi meg Halász Iván írásában¹⁰ – de ne feledjük, hogy az emberi jogok európai eszmerendszerének kikristályosodásához az egyik legfontosabb eszme a kereszténység volt a felvilágosodáson

Tudományegyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola, 2025, 356 pp. témavezetők: Marjanucz László, Koszta László.

⁶ Lásd Bódi Stefánia: A vallásszabadság a dualizmus kori Magyarországon, avagy a jogállami szabályozás megalapozásának kora. In Acta Humana: Hungarian Centre For Human Rights Publications, Vol. 9, No. 3, 2021, pp. 57-72.

⁷ Nagy Péter: A magyar házassági törvény az Osztrák-Magyar Monarchia utódállamaiban, p. 227-233. In Boóc Ádám – Pókecz Kovács Attila (szerk.): Studia in honorem 65 Éva Jakab. Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Patrocinium Kiadó, Budapest, 2023, 344 pp. Nagy Péter: A magyar házassági törvény az Osztrák-Magyar Monarchia utódállamaiban. Jogelméleti Szemle 2024/2. szám, pp. 48-69.

⁸ Szuromi Szabolcs Anzelm: Az állam és az egyház együttműködése Magyarországon 1894 és 1918 között – Kompetenciakörök és intézmények, https://doi.org/10.36250/01249_67, Közzolgálati Tudásportál, <http://hdl.handle.net/20.500.12944/100917>

⁹ <https://statisticsanddata.org/data/most-popular-religions-in-the-world-2025/>

¹⁰ Halász Iván Az emberi jogok civilizációs meghatározottsága, 20. p. In Bódi Stefánia – Schweitzer Gábor (szerk.): Alapjogok: Az emberi jogok alkotmányos védelme Magyarországon. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2021, pp. 19-39. Lásd a szerző gondolatmenetét arról is, mely eszmerendszereknek milyen súlya volt az emberi jogok megszületésében.

kívül. Szerepe óriási és maradandó, élő vallás, amely hazánk és Európa országainak kultúráját, erkölcsi fejlődését meghatározza, és elősegítette nemzetként való fennmaradásunkat. A keresztény vallási és erkölcsi tanítások hangsúlyozták az egyén méltóságát és az élet értékét, a vallás által inspirált erkölcsi normák és jogelvek pedig fokozatosan hozzájárultak a jogállamiság, a humánus és az igazságosság fogalmának kialakításához, valamint az egyéni és kollektív szabadságjogok elismeréséhez. Moór Gyula teszi fel a kérdést, hogy ha a jog mércéje az erkölcs, akkor a jog erkölcsi alátámasztásának alaptétele milyen erkölcsi mércét feltételez. A kérdést úgy válaszolja meg, hogy az erkölcs nem lehet más csak a keresztény erkölcs, amelynek alaptételei a felebaráti szeretet, az igazságosságra törekvés és a nemzet tisztelete.¹¹ Az Alaptörvény Nemzeti Hitvallás című része az alábbiakban fogalmazza meg ezt a gondolatot: „Elismerjük a kereszténység nemzetmegtartó szerepét. Becsüljük országunk különböző vallási hagyományait.” Az Alaptörvényben a kereszténység előtt tett főhajtást egyesek a semlegesség elvével való ütközésként értékelik, mások azonban úgy vélik, hogy ettől még a magyar állam nem adta fel a semleges állam eszméjét, amit a későbbi szövegrészben kifejezésre is juttat. A kereszténység továbbá egyetemes értéket takar és nem a magyar állam sajátossága csupán.¹² A vallási semlegesség elvét az Alkotmánybíróság mind a rendszerváltást követően, de még az Alaptörvény megszületése előtt, mind az Alaptörvény hatályba lépése után megerősítette.¹³

II. A vallásszabadság helyzete a rendszerváltást követően hazánkban

Ebben a tanulmányban célom, hogy a vallásszabadság jelenlegi-hazai értékelését a nemzetközi emberi jogi szervezetek véleményén keresztül mutassam be. A nemzetközi szervezetek jelentésének és megállapításainak megértéséhez elengedhetetlen néhány alapvető információ ismerete. A hatályos törvényt megelőzően egy rendszerváltó törvény rendezte az egyházak jogállását és a vallásszabadság témakörét. Köztudott, hogy a szocializmus egyházellenes¹⁴ évtizedei után a rendszerváltáskor megszületett az 1990. évi IV. törvény, (Lvt.) amely elsők között igyekezett rendezni az egyházak helyzetét. A törvény bár rövid volt, az alapvető változtatásokat végrehajtotta. Sokan sürgették új törvény megalkotását, részben a törvény rövidsége miatt, részben azért is, mert meglehetősen egyszerű volt ez alapján az egyházalapítás (100 fő természetes személy elegendő volt hozzá). Jelentősége a rendszerváltást követően az egyház működési kereteinek kijelölésében, a semleges állam megteremtésében és a vallási sokszínűség biztosításában, vagyis az alábbi gondolatokban rejlett:

- deklarálta, hogy a lelkiismereti és vallásszabadság mindenkit megillető alapvető emberi szabadságjog,
- hogy a vallás vagy más lelkiismereti meggyőződés terjesztése tömegtájékoztatási eszközök útján is történhet,

¹¹ Moór Gyula: 30.§ A jog helyességének megítélése. In Moór Gyula – Püski Sándor: Jogfilozófia. Püski, Budapest, 1994, pp. 252.

¹² Lásd ezekről a gondolatokról: Schweitzer Gábor: A semleges államtól a keresztény államig? Az Alaptörvény vallási üzenetei. In Fenyves Katalin – Vörös Kata (szerk.): A Mindenség megismerése. Tanulmányok a 70 éves Gábor György tiszteletére. Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem, Budapest, 2024, pp. 383-392.

¹³ 4/1993. (II. 12.) AB határozat, 27/2014. (VII. 23.) AB határozat

¹⁴ A rendszer marxista-leninista alapokon nyugodott és bár a Magyar Népköztársaság alkotmánya, az 1949. évi XX. törvény deklarálta a vallás szabadságát: „54. § (1) A Magyar Népköztársaság biztosítja a polgárok lelkiismereti szabadságát és a vallás szabad gyakorlásának jogát. (2) A lelkiismereti szabadság biztosítása érdekében a Magyar Népköztársaság az egyházat különválasztja az államtól.” Valójában az állam nem támogatta az egyházakat, illetve nem mondható vallásilag semlegesnek sem, mert ideológiailag elfoglalt volt az egyházakkal szemben negatív értelemben. Az egyházak felügyeletére szervet hoztak létre, ez volt az Állami Egyházügyi Hivatal, elvették az egyházak tulajdonát képező földeket, ingatlanokat és igyekeztek szekularizálni az egyházi ünnepeket. Csakhogy néhányat említsünk a rendszer intézkedéseiből.

- hogy vallása, meggyőződése és azok kinyilvánítása, illetve gyakorlása miatt senkit semmilyen hátrány nem érhet és semmiféle előny nem illet meg,
- hogy állami (hatósági) nyilvántartásba vallási és más meggyőződésre vonatkozó adatot felvenni nem szabad,
- hogy az egyéni és közösségi vallásgyakorlást lehetővé kell tenni a szociális, egészségügyi, gyermek- és ifjúságvédelmi intézményben gondozott, a büntetés-végrehajtási intézetben fogvatartottak számára – vagyis a vallásszabadság speciális alanyai számára,
- hogy a katonai szolgálatot teljesítő személy a vallását szabadon gyakorolhatja,
- hogy az azonos hitelveket követők, vallásuk gyakorlása céljából, önkormányzattal rendelkező vallási közösséget, vallásfelekezetet, egyházat hozhatnak létre,
- a törvény az egyházalapítást 100 főhöz kötötte és előírta bírósági nyilvántartásba vételüket,
- kimondta, hogy az egyházak jogi személyek,
- rendelkezett arról, hogy a Magyar Köztársaságban az egyház az államtól elválasztva működik (semleges állam),
- hogy az egyház belső törvényeinek, szabályainak érvényre juttatására állami kényszer nem alkalmazható,
- hogy az állam az egyházak irányítására, felügyeletére szervet nem hozhat létre,
- hogy az egyházak között és a felekezetek között egyenjogúság van,
- hogy az egyházak elláthatnak nevelési-oktatási, kulturális, szociális, egészségügyi, sport, illetőleg gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenységet, amelyet törvény nem tart fenn kizárólagosan az állam vagy állami szerv (intézmény) számára,
- hogy az egyházak temetőt tarthatnak fenn,
- hogy adományokat gyűjthetnek.

Azóta újabb törvény van hatályban,¹⁵ amely sok kritikát kapott, ez a többször módosított¹⁶ 2011. évi CCVI. törvény az egyházakról, címe szerint a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról. A törvény az egyházakat több különböző csoportba sorolja, így megkülönböztet bevett egyházat, nyilvántartásba vett egyházat és bejegyzett egyházat. A törvény kritikája főként abból adódik, hogy olyan többszintű szabályozást vezetett be, amelynek eredményeként korábban létező egyházak elvesztették státuszukat. Az Országgyűlés csak a bevett egyházakat ismeri el, ezek a törvény mellékletében olvashatóak, a többi szervezetnek azonban elismerési eljárásnak kell magát alávetnie, és a feltételek teljesülése esetén a Fővárosi Törvényszék veszi őket nyilvántartásba. A törvény értelmében, ha a bíróság a vallási egyesületet bejegyzett egyházként vagy nyilvántartásba vett egyházként nyilvántartásba veszi, a vallási egyesület egyidejűleg törli a vallási egyesületek nyilvántartásából. Ha a bíróság a nyilvántartásba vett egyházat bejegyzett egyházként nyilvántartásba veszi, a nyilvántartásba vett egyházat törli a nyilvántartásba vett egyházak nyilvántartásából. Ha pedig a miniszter a bejegyzett egyházat veszi bevett egyházként nyilvántartásba, erről 15 napon belül értesíti a bíróságot. A bejegyzett egyházat ezután a bíróság a miniszter megkeresése alapján a miniszteri nyilvántartásba bejegyzés időpontjára visszamenőleg törli a bejegyzett egyházak nyilvántartásából.¹⁷ Az előbb említetteknek megfelelően eltérően alakul tehát a bevett és egyéb egyházak nyilvántartása. A cikk megírásakor bevett egyháznak az alábbiak minősülnek: a Magyar Katolikus Egyház, a

¹⁵ Létezett még előtte a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvény. „...A törvény súlyos kritikákban részesült. Az Alkotmánybíróság pedig közjogi érvénytelenséget okozó eljárási hibák miatt megsemmisítette ezt a törvényt, és kinyilvánította, hogy annak még nem hatályos rendelkezései nem léphetnek hatályba [164/2011. (XII. 20.) AB határozat]. Lásd Ádám Antal: „Az egyház és az állam viszonya”. In Jakab András – Könczöl Miklós – Menyhárd Attila – Sulyok Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Egyházjog rovat, rovatszerkesztő: Szurómi Szabolcs) <http://ijoten.hu/szocikk/az-egyhaz-es-az-allam-viszonya> (2020), 6. pont, [60] bekezdés.

¹⁶ Pl. a 2013. augusztus 1-jén hatályba lépett 2013. évi CXXXIII. törvénnyel jelentősen módosult.

¹⁷ Lásd 24.§(2)-(4) bek.

Magyarországi Református Egyház, a Magyarországi Evangélikus Egyház, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége, az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (Statusquo Ante), a Magyarországi Autonóm Orthodox Izraelita Hitközség, a Budai Szerb Orthodox Egyházmegye, a Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus – Magyarországi Orthodox Exarchátus, a Magyarországi Bolgár Orthodox Egyház, a Magyarországi Román Orthodox Egyházmegye, a Magyarországi Baptista Egyház, a HIT Gyülekezete, a Magyarországi Metodista Egyház, a Magyar Pümkösi Egyház, a Szent Margit Anglikán/Episzkopális Egyház, az Erdélyi Gyülekezet, a Hetednapos Adventista Egyház, a Magyarországi Kopt Orthodox Egyház, a Magyarországi Iszlám Tanács,¹⁸ a Krisztusban Hívó Nazarénus Gyülekezetek, a Magyarországi Krisna-tudatú Hívók Közössége, Az Üdvhadsereg Szabadegyház Magyarországi, Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, a Magyarországi Jehova Tanúi Egyház, és a Buddhista vallási közösségek.¹⁹

Egyesek szerint már az is diszkriminatív, hogy két – a hatalmi ágak szempontjából nézve – igen különböző intézmény kezében van a nyilvántartás. Az egyházak kérdésével és a vallásszabadsággal az Alaptörvény módosításai is foglalkoztak, mégpedig az alábbiak szerint.

Az Alaptörvény negyedik módosítása (2013) Alaptörvénybe iktatta, hogy egyházat az Országgyűlés ismerhet el sarkalatos törvénnyel, és a rájuk vonatkozó részletes szabályokat is sarkalatos törvény tartalmazza. Megkülönböztette továbbá egymástól az egyházakat és a vallási tevékenységet végző más szervezeteket. Rögzítette, hogy az állam és az egyház különváltan működnek.

Az Alaptörvény ötödik módosítása (2013) az egyházak vonatkozásában azt rögzítette, hogy „az azonos hitelveket követők vallásuk gyakorlása céljából sarkalatos törvényben meghatározott szervezeti formában működő vallási közösséget hozhatnak létre.” Az állam együttműködik bizonyos vallási közösségekkel és azok, amelyekkel együttműködik bevett egyháznak minősülnek. Vagyis különbség van az egyes vallási közösségek státusa között.²⁰ „Közjogi korporációknak minősülnek és különös kedvezményekben részesülnek azok az egyházak, amelyek történelmi múltjuk, hagyományos jelentőségük révén sajátos egyházi és egyéb tevékenységükkel hatékonyan segítik az állami célok, érdekek és feladatok megvalósítását. A német törvényhozás és jogtudomány a „Landeskirche”, a magyar jogrendszer pedig a „bevett egyház” elnevezést alkalmazta az ilyen kedvezményezett egyházak megjelölésére.”²¹

Az Alaptörvénynek több olyan módosítása volt továbbá, amelyek összefüggenek hazánk keresztény kultúrájával. *Az Alaptörvény kilencedik módosítása (2020)* kimondja azt is, hogy „Magyarország védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonossághoz való jogát, és biztosítja a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést.” *A 7. módosítás (2018)* megint úgy fogalmazza meg a keresztény kultúra iránti elkötelezettséget, hogy felveti egyesekben a semleges állam kritikáját. E szerint „Magyarország alkotmányos önazonosságának és keresztény kultúrájának védelme az állam minden szervének kötelessége.” Schanda Balázs szerint azonban itt kétségtől az volt az alkotmányozói cél, hogy „erőteljesebb hangsúlyt és védelmet adjon az ország kulturális identitásának.”²²

¹⁸ A 2012. évi VII. törvény 3. §-a alapján a Magyarországi Iszlám Tanácsot alkotó közösségek a következők: Magyar Iszlám Közösség, Magyarországi Muszlimok Egyháza.

¹⁹ A 2012. évi VII. törvény 2. §-a alapján a buddhista vallási közösségek a következők: a Tan Kapuja Buddhista Egyház, Buddhista Misszió, Magyarországi Árya Maitreya Mandala Egyházközösség, Magyarországi Karma – Kagyüpa Buddhista Közösség, Magyarországi Kínai Chanbuddhista Egyház, Gyémánt Út Buddhista Közösség.

²⁰ Gáva Krisztián: Az Alaptörvény módosításai. In Pro Publico Bono, 2014, 2. évf., 2. szám, p. 44.

²¹ Ádám Antal: „Az egyház és az állam viszonya”. In Jakab András – Könczöl Miklós – Menyhárd Attila – Sulyok Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Egyházjog rovat, rovatszerkesztő: Szuromi Szabolcs) <http://ijoten.hu/szocikk/az-egyhaz-es-az-allam-viszonya> (2020), 5.2. pont, [40] bekezdés.

²² Schanda Balázs: Magyarország keresztény kultúrájáról. In Pázmány Law Working Papers, 2018/8. szám, pp. 1-5. p.

Magyarország Alaptörvénye ugyanakkor a semleges állam mellett foglal állást, valamint rögzíti az állam és az egyház különvált működését: „VII. cikk (3) Az állam és a vallási közösségek különváltan működnek. A vallási közösségek önállóak. (4) Az állam és a vallási közösségek a közösségi célok elérése érdekében együttműködhetnek....”

III. A nemzetközi szervezetek véleménye

Nazila Ghanea, az ENSZ lelkiismereti és vallásszabadsággal foglalkozó különmegbízottja, az Oxfordi Egyetem nemzetközi emberi jogi professzora 2024. október 7. és 18. között hivatalos látogatást tett Magyarországon. Ilyen esetekben amikor független szakértőt küldenek ki egy országba, a megbízott szakértőnek lehetősége van ajánlásokat megfogalmazni az adott joggal kapcsolatosan.²³

A szakértő az országlátogatásról szóló jelentést 2025 márciusában fogja benyújtani az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának, volt olvasható a tervekben.²⁴ Álláspontja az, hogy aggódik a vallásszabadság helyzete miatt, amelyet az állam és az egyház kapcsolatában fogalmazott meg. A kritika még mindig onnan ered, hogy az „új” egyháztörvény több korábban létező egyház megszűnését eredményezte – kb. 350 darabot – vagyis többszintű struktúrát alakítottak ki jogilag és a támogatás szempontjából. Ghanea szerint ez magában hordozza az önkényes bánásmód lehetőségét.

Megjegyezzük, hogy a magyar egyházügyi szabályozás kérdésével az *EJEB* is foglalkozott²⁵, a *Case of Magyar Keresztény Mennonita Egyház and Others v. Hungary* című ügyben, azonban a bonyolulttan követhető jogalkotás következtében erősen megosztotta a kérdés a strasbourgi bírakat is, annak megítélésében, hogy megfelelő-e a hazai szabályozás.

A kérelmezők tehát nemcsak a vallásszabadsághoz, hanem a vallási egyesülési joghoz való sérelmüket is állították a kérelemben. A Kormány mindkét jog megsértését tagadta. A kérdés bonyolultságát mutatja, hogy való igaz, a szülők szabadon megválaszthatják gyermekük vallását, a vallás biztosított a büntetvégrehajtási intézetekben, vagyis a speciális élethelyzetben lévők számára, minden ember a vallását szabadon gyakorolhatja egyénileg vagy másokkal közösen, vagyis a leglényegesebb elemek nem sérültek. A Kormány védekezésében megjegyezte, hogy az Alkotmánybíróság is foglalkozott a szóban forgó kérdéssel 6/2013. (III. 1.) AB határozatában, és ennek révén többen visszakapták korábbi egyházi jogállásukat. Többen azonban nem éltek a hazai jogi lehetőségekkel. Hozzátesszük ugyanakkor, hogy az Országgyűléshez történő hiábavaló fordulás nyilvánvalóan nem tekinthető a jogorvoslat kimerítésének. Úgy véli továbbá, hogy az 1990. évi egyháztörvény alapján nem volt alapos annak felülvizsgálata, hogy mely szervezetek folytathatnak vallási tevékenységet egyházként.

Az ítélet lényegét az alábbiakban foglalhatjuk össze: a Bíróság nem tartja szükségesnek általános érvennyel eldönteni, hogy a vallási közösségek hivatalos bejegyzése beavatkozást jelent-e az Egyezmény 9. cikkébe. Hangsúlyozza azonban, hogy az államoknak semlegesnek és pártatlannak kell maradniuk, amikor a vallásszabadság terén gyakorolják a szabályozó hatalmukat. Ezért itt a 9. cikket az Egyezmény 11. cikke tükrében kell értelmezni. A szervezet elismerésének elutasításáról szintén azt állapította meg a Bíróság, hogy a kérelmezők vallásszabadsághoz való joga gyakorlásába történő beavatkozásnak számított az Egyezmény 9. cikke alapján. Az újbóli bejegyzés elutasítása beavatkozást jelent tehát egy vallási szervezet

²³ Call for Inputs for the country visit to Hungary, <https://www.ohchr.org/en/calls-for-input/2024/call-inputs-country-visit-hungary>

²⁴ Faludy, Alexander: UN Special Rapporteur on Religious Freedom Worried by Situation in Hungary, 2024. <https://balkaninsight.com/2024/10/18/un-special-rapporteur-on-religious-freedom-worried-by-situation-in-hungary/>

²⁵ A Magyar Keresztény Mennonita Egyház és mások v. Magyarország-2014

vallási egyesülési szabadsághoz való jogába. A Bíróság kifejtette döntésében, hogy a szóban forgó intézkedés gyakorlatilag a kérelmezők egyházként való megszüntetését jelentette, ezért a 9. és 11. cikkekre való beavatkozásnak minősült. A Kormányra hárult annak bizonyítása, hogy a törvényes célok érdekében, amelyekre támaszkodott, szükséges volt, hogy megtiltsa, hogy a már bevett egyházak megtarthassák korábbi státuszukat. A Kormány arra hivatkozott, hogy mindez a 9. cikk 2. bekezdése szerint mások jogai, valamint a közrend védelmét szolgálta azáltal, hogy megszüntette azokat a közösségeket, amelyek valójában csak anyagi előnyökre igyekeztek szert tenni²⁶ (egyházbusiness). Megjegyzi az EJEB továbbá, hogy egyes szervezetek egyházként való elutasítása azt a téves képzetet keltheti a társadalom egyes tagjaiban, hogy szektával van dolguk. A korábbi jogállás elvesztése súlyos anyagi és megítélésbeli hátrányokkal járt együtt. Azok a kritériumok ugyanakkor, amelyeket a Kormány támaszt, objektívek, nevezetesen, az adott egyház működésének ideje vagy követőinek száma.

Elhangzik viszont kritikaként a Bíróság döntésében miszerint a bevett egyházak listája nem tükrözi a magyar hagyományokat teljes mértékben, vagyis nem teljesen objektív. Meglátása szerint az el nem ismert közösségek veszélyessége nem bizonyítható a társadalomra. Azt is elismeri azonban, hogy az államok bizonyos szabadságot élveznek a vallási közösségekkel való kapcsolatuk kialakítása terén. A Bíróság kifogásolta, hogy bizonyos pénzüsszegekre így az 1%-os támogatásra csak a bevett egyházak jogosultak, – amely azóta változáson ment keresztül, – az ilyen magatartás viszont nem felel meg az állami semlegesség fogalmának.

A Bíróság tehát egyhangúlag elfogadhatónak nyilvánította a 9. cikk (Gondolatlelkiismeret- és vallásszabadság) figyelembevételével – az akár önállóan, akár a 14. cikkel együtt olvasott – 11. cikk (Gyülekezés és egyesülés szabadsága) alapján előterjesztett panaszokat, valamint az önállóan vagy a 14. cikkel (Megkülönböztetés tilalma) együtt olvasott 1. Jegyzőkönyv 1. cikke²⁷ alapján előterjesztett panaszokat; és egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánítja a többi kérelmező által az Egyezmény 13. cikke (Hatékony jogorvoslathoz való jog) alapján előterjesztett panaszokat. *A végső ítélet tehát úgy összegezhető, hogy öt szavazattal kettő ellenében megállapította, hogy az Egyezmény 9. cikkével együtt olvasott 11. cikkét megsértették.*

Mindenesetre a magyar szabályozás mellett foglalt állást az olasz-izlandi bíró, Roberto Spano. A kérelmezők a szóban forgó ügyben azt állították, hogy az egyházak bejegyzésének visszavonása és újbóli bejegyzése az Egyezmény 9.²⁸ és 14. cikkével²⁹ együtt a 11. cikkben³⁰

²⁶ 2011-ben 406 egyház volt Magyarországon. lásd A Magyar Keresztény Mennonita Egyház és mások v. Magyarország-2014, p. 36.

²⁷ „Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tiszteletben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik.”

²⁸ Gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadság. 1. Mindenkinek joga van a gondolat-, a lelkiismeret- és vallásszabadsághoz; ez a jog magában foglalja a vallás vagy meggyőződés megváltoztatásának szabadságát, valamint a vallásnak vagy meggyőződésnek mind egyénileg, mind együttesen, mind a nyilvánosság előtt, mind a magánéletben istentisztelet, oktatás és szertartások végzése útján való kifejezésre juttatásának jogát.

2. A vallás vagy meggyőződés kifejezésre juttatásának szabadságát csak a törvényben meghatározott, olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság, a közrend, közegészség vagy az erkölcsök, illetőleg mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükségesek.

²⁹ Megkülönböztetés tilalma. A jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.

³⁰ Gyülekezés és egyesülés szabadsága. 1 Mindenkinek joga van a békés célú gyülekezés szabadságához és a másokkal való egyesülés szabadságához, beleértve érdekei védelmében a szakszervezetek alapítását és az azokhoz való csatlakozásnak a jogát.

2. E jogok gyakorlását csak a törvényben meghatározott olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság vagy közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megakadályozása, a közegészség, az erkölcsök, illetőleg mások jogai és szabadságai védelme érdekében szükségesek. Ez a Cikk nem

biztosított vallásszabadsághoz való jog megsértésének minősült, és diszkriminatív volt.³¹ Köztudott, hogy a 14. cikk önmagában nem alkalmazható, a Bíróságnak tehát nem kell szükségszerűen megvizsgálnia az esetet a 14. cikk alapján is. Az EJEB öt szavazattal kettő ellenében megállapította, hogy az Egyezmény³² 9. cikkével együtt olvasott 11. cikkét megsértették. Spano különvéleményéhez Guido Raimondi bíró is csatlakozott. A különvélemény megállapítja, hogy a 2011-es egyháztörvény új alapokra helyezte a korábbi rendszert, amikor bevezette a bevett egyházakat és a vallási tevékenységeket végző szervezeteket. A 2011. évi egyháztörvény mellékletében felsorolt bevett egyházak kivételével ugyanis minden korábban bejegyzett egyház státuszát átalakította egyesületté. Amennyiben továbbra is egyházzaként akarták tevékenységüket folytatni, az Országgyűléstől kellett kérvényezniük, hogy egyházzaként elismerjék őket”. „A <Magyar Keresztény Mennonita Egyház és Mások kontra Magyarország> ügy idején a 2011. évi CCVI. törvény szerint a vallási közösségek kétféle státusza különült el egymástól: a bevett egyház, valamint az egyesületi formában működő vallási tevékenységet végző szervezet.”³³

A kérelmet benyújtók szerint mindez az egyházak eltérő kezelése miatt diszkriminatív. Nem bizonyítható azonban, hogy sérülne a vallásszabadság vagy a vallás szabad megválasztása, hiszen a jog gyakorlása minden létező formában biztosított. Nem bizonyítható az sem, hogy a kérelmezők jogi státusa sérült, pusztán azért, mert besorolásuk megváltozott – áll a különvéleményben –, az egyesületi status ugyanis biztosította jogaik gyakorlását. „Az, hogy egy vallási közösség tagjai, vallási okokból, másodrangú állampolgárnak érzik magukat a közösségüket érintő kevésbé kedvező állami állásfoglalás következtében a 9. és a 11. cikk céljait tekintve irreleváns, amennyiben jogilag elismert egyesületeken belül a vallási meggyőződésük kifejezésre juttatásának nincs alaki és lényegi akadály” – olvasható a strasbourgi ítélethez fűzött különvéleményben. Utal az ítélet arra is, hogy még az államegyházi rendszerek is elfogadhatók bizonyos feltételek és garanciák fennállása esetén, vagyis azok, ahol az állam egy konkrét egyházzal összefonódva működik.

Visszatérve Ghanea magyarországi helyzettel kapcsolatos megállapításaira, a szakértő az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának teljes körű jelentést nyújtott be 2025 januárjában: „Az emberi jogok, a polgári, politikai, gazdasági, szociális és kulturális jogok, beleértve a fejlődéshez való jogot is, előmozdítása és védelme – Nazila Ghanea, a lelkiismereti és vallásszabadság különleges jelentéstevőjének jelentése magyarországi látogatásáról” címmel.³⁴ A Kormány álláspontja szerint több, pontatlan megállapítás is szerepel a Ghanea által megfogalmazott dokumentumban.

A jelentéstervezet másik fókuszpontja a magyar társadalomban állítólagosan elterjedt gyűlöletbeszéd és intolerancia hangsúlyozása. E tekintetben a különleges jelentéstevőt megfelelően tájékoztatták a meglévő jogi és intézményi keretről, amely képes biztosítani mindenki, beleértve a közösségek méltóságának és jogainak védelmét, miközben egyensúlyt teremt a különböző alapvető jogok, köztük a véleménynyilvánítás szabadsága között.³⁵ A jelentés az egyházfinanszírozással kapcsolatosan aggodalmának ad hangot, mert szerinte veszélyezteti az egyházak autonómiáját. Az interneten fellelhető változat a magyar kormány észrevételeit is tartalmazza. A 4. oldalon a jelentés rámutat arra, hogy a Kúriához beérkezett észrevételek alapján „az egyenlő bánásmód követelménye és az indokolatlan megkülönböztetés

---

tiltja, hogy e jogoknak a fegyveres erők, a rendőrség vagy az államigazgatás tagjai által történő gyakorlását a törvény korlátozza.

³¹ HUDOC adatbázis

³² 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről

³³ Schweitzer: i.m. p. 387.

³⁴ Report of the Special Rapporteur on freedom of religion and belief, Nazila Ghanea, on her visit to Hungary, <https://digitallibrary.un.org/record/4077530?v=pdf>

³⁵ Uo.

tilalma teljes mértékben áthatja a magyar jogrendszert (mind a közjog, mind a magánjog értelmében)”. A teljesség igénye nélkül példaként a következő jogszabályokra hivatkozik: a 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról, a 2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról, a 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, felekezetek és vallási közösségek jogállásáról, a 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzeti kisebbségek jogairól, a 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről, a 2012. évi I. törvény a Munka Törvénykönyvéről, a 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról, a 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási eljárásról, a 2017. évi CLI. törvény az adóigazgatási igazgatásról végül az adóigazgatás szabályozásáról szóló 2017. évi CLI. törvény stb. A Kormány rámutat, hogy a jogi személyiséggel rendelkező különböző típusú vallási közösségekre vonatkozó fokozatos feltételrendszer logikailag összefüggő szabályozásokat tartalmaz. A rendszer feltételezi az adott vallási közösség egymástól eltérő működési idejét és a kimutatható társadalmi támogatottságot. Köbel Szilvia jegyzi meg írásában, hogy „szükséges leszögeznünk, hogy a működés »nem köthető semmilyen jogi formához« fordulat összhangban van a nemzetközi egyezmények szellemével, valamint a hazai alkotmánybírói értelmezéssel is. A rendszerváltás utáni szabályozás értelmében ma Magyarországon – szemben a pártállami évtizedekkel – jogi státus nélkül is van legális lehetőség a kollektív vallásgyakorlásra, ám a jogalkotó jogi státust biztosít azok számára, akik a vallásukat jogilag szervezett formában kívánják gyakorolni.”³⁶ Megjegyezzük, hogy valamennyi egyháztípus köthet megállapodást az állammal és mindegyik részesülhet jövedelemadó-támogatásban is.³⁷ A vallási egyesülettel 5 évre köthető megállapodás, de hosszabbítható, a nyilvántartásba vett egyházzal 10 évre köthető, a bejegyzett egyházzal 15 évre. Ezek szintén hosszabbíthatóak. A bevett egyházakkal pedig határozatlan időre köthető megállapodás.³⁸

A be nem jegyzett csoportok működhetnek, de nem részesülnek anyagi támogatásban. Hittant azonban az egyházakon belül is csak a bevett egyházak tarthatnak az iskolákban. A nemzeti köznevelési törvény ugyanis kimondja hogy „az állam, a települési önkormányzat vagy a nemzetiségi önkormányzat által fenntartott nevelési-oktatási intézményben a szülő, tanuló kérésére szervezett és nem a kötelező tanórai foglalkozások részét képező hitoktatást (a továbbiakban: fakultatív hitoktatás) egyházi jogi személy, az etikaóra helyett választható hit- és erkölcsstanoktatást bevett egyház, illetve belső egyházi jogi személye szervezhet az e törvényben meghatározott keretek között. [...] A nevelési-oktatási intézmény és az egyházi jogi személy a fakultatív hitoktatással, a nevelési-oktatási intézmény és a bevett egyház, illetve belső egyházi jogi személye a hit- és erkölcsstanoktatással kapcsolatos feladatok ellátása során egymással kölcsönösen együttműködik.”³⁹

Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának Ötvennyolcadik ülészaka, amely 2025. február 24-től április 4-ig tartott, elismeréssel nyugtázta az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának Hivatala által szervezett szakértői munkaértekezletek következtetéseit és ajánlásait, amelyeket még Rabatban 2012. október 5-én fogadott el. Az ajánlás⁴⁰ a következőket tartalmazza: a Tanács mély aggodalommal figyeli a valláson vagy meggyőződésen alapuló intolerancia és erőszak folyamatos megnyilvánulásait, amelyek világszerte egyének, köztük vallási közösségekhez és vallási kisebbségekhez tartozó személyek ellen irányulnak, [...] hangsúlyozza, hogy a vallási

³⁶ Köbel Szilvia: A vallási közösségek működésének strukturált szabályozása az egyházügyi törvényben (Magyar Jog, 2021/4. szám, pp. 247-248. Ehtv. 1. § (1) A lelkiismereti és a vallásszabadság mindenkit megillető alapvető jog, amely nem köthető semmilyen jogi formához.

³⁷ <https://kormany.hu/miniszterelnokseg/vallasi-kozossegi-nyilvantartasok-kozvetetele>

³⁸ 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról

³⁹ 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről, 35.§ (1) és (4) bek.

⁴⁰ 58th session of the Human Rights Council (24 February to 4 April 2025), <https://docs.un.org/en/A/HRC/37/L.20>

szélsőségek szaporodnak a világ egyes részein. Aggodalomra ad okot, hogy egyre nő világszerte a vallási helyek, helyszínek és temetők területén elkövetett rongálások száma. Az ajánlás sürgeti az államokat, hogy tegyenek lépéseket ezen cselekmények megakadályozására, kiemeli továbbá, hogy minden egyénnek joga van a vallással vagy meggyőződéssel kapcsolatos vallásgyakorláshoz, gyülekezéshez vagy tanításhoz, és joga van az ilyen célú helyek létrehozásához és fenntartásához. A 2023. évi jelentés a nemzetközi vallásszabadságról azt is megállapította, hogy „a hazai törvény minden jogi státusszal rendelkező vallási csoportnak jogot biztosít arra, hogy átvegye az állami iskolák működtetését, ha az iskolába beiratkozott szülők és felnőtt diákok több mint 50 százaléka aláír egy erre vonatkozó kérelmet, és a Belügyminisztérium jóváhagyja a változást.”⁴¹

A Ghanea által készített jelentés utal a muszlim-ellenességre Magyarországon, azonban nincs tisztában azzal, hogy Magyarország két iszlámellenes gyűlölet elleni kezdeményezéshez is csatlakozott. Magyarország 2023 novemberében aláírta az Európai Külügyi Szolgálat keretében a „Koordinátorok, különleges képviselők, követek és nagykövetek közös nyilatkozatát az iszlámellenes gyűlölet és diszkrimináció elleni küzdelemről”,⁴² 2024 novemberében pedig a „Szövetség nyilatkozatát az iszlámellenes gyűlöletről” az International Religious Freedom or Belief Alliance⁴³ keretében. „Elítélünk minden előítéletet, diszkriminációt vagy ellenségeskedést a muszlim közösségek tagjai ellen, és elítélünk minden faj, etnikai hovatartozás, vallás vagy meggyőződés, illetve származás alapján megnyilvánuló gyűlöletet. Támogatjuk a muszlim közösségek ellen irányuló mindenféle fizikai és online diszkrimináció és zaklatás elleni folyamatos fellépést, miközben azon dolgozunk, hogy megvédjük ezeknek a csoportoknak a tagjait az erőszakos támadásoktól.” olvasható a nyilatkozatban.⁴⁴

A jelentés több vallást is érint és kiemeli, hogy Magyarország jelenleg az egyik legbiztonságosabb ország Európában a zsidó emberek számára. Helyesen szerepel a jelentésben az a megállapítás, amely szerint az Ehtv. 9.C. cikk, 9.D. cikk (4)-(5) bekezdés, 9.F. cikk és 9.G. cikk alapján mind a négy kategória összes egyháza együttműködési megállapodást köthet az állammal a közösségi célok elérése és a vallási tevékenységükhöz szükséges finanszírozás megszerzése érdekében. Ezenkívül mindegyikük részesülhet a személyi jövedelemadó 1%-ának önkéntes felajánlásából.⁴⁵ A személyi jövedelemadó 1 %-val kapcsolatban született

⁴¹ Lásd ehhez <https://hu.usembassy.gov/hu/2023-report-on-international-religious-freedom-hungary/>, 2023. évi jelentés a nemzetközi vallásszabadságról: Magyarország, <https://www.state.gov/reports/2023-report-on-international-religious-freedom/hungary/>, 2023 Report on International Religious Freedom: Hungary és <https://docs.un.org/en/A/HRC/58/49/Add.1> Jelenleg *hatályos* jogszabályok e témában 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról, 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

⁴²

<https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023/Joint%20Statement%20of%20the%20Coordinators%20Special%20Representatives%20and%20Envoy%20and%20Ambassadors%20on%20Combating%20Anti-Muslim%20Hatred%20and%20Discrimination-v1.pdf>

⁴³ „A Szövetség olyan, hasonló gondolkodású országok hálózata, – olvasható a honlapján – amelyek teljes mértékben elkötelezettek a vallás- és meggyőződés szabadságának előmozdítása mellett világszerte. A Szövetség tagjai teljes mértékben elkötelezetteknek kell lenniük az Alapelvek Nyilatkozata iránt. A Nyilatkozat az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 18. cikkén alapul, amely kimondja, hogy mindenkinek joga van hinni vagy nem hinni, vallást váltani, egyedül imádkozni vagy közösségben istentiszteletet tartani.”

Jelenleg 38 ország csatlakozott a Szövetséghez: Albánia, Örményország, Ausztria, Ausztrália, Bosznia-Hercegovina, Brazília, Bulgária, Kamerun, Kolumbia, Costa Rica, Horvátország, Ciprus, Cseh Köztársaság, Kongói Demokratikus Köztársaság, Dánia, Észtország, Gambia, Grúzia, Németország, Görögország, Magyarország, Izrael, Koszovó, Lettország, Litvánia, Málta, Hollandia, Norvégia, Lengyelország, Románia, Szenegál, Sierra Leone, Szlovákia, Szlovénia, Togo, Ukrajna, Egyesült Királyság és az Egyesült Államok.

<https://www.state.gov/international-religious-freedom-or-belief-alliance/>

⁴⁴ <https://2021-2025.state.gov/irfba-article-18-alliance-statement-anti-muslim-hatred/>

⁴⁵ Lásd a jelentést a 11. oldalon.

alkotmánybírósági határozat a 23/2015. (VII. 7.) AB határozat, majd ezt követte a 17/2017. (VII. 18.) AB határozat, amelyben a magyar Alkotmánybíróság kimondta, hogy az adózók bármely csoport részére felajánlhatják adójuk 1%-át, vagyis mindegyik kapott ún. technikai számot.

IV. Záró gondolatok

A törvényt ért kritikák a többszintű szabályozással összefüggésben tehát az alábbiakban foglalhatóak össze: törvényesített állami kontroll. A törvény részletesen szabályozza, hogy mely szervezetek nyilváníthatják magukat egyháznak, – és a 3 egyházi kategória közül melyik hogyan jön létre – és egyesek szerint ez a folyamat jelentős állami beavatkozást, illetve szerepvállalást igényel. Ez sokak szerint korlátozhatja az egyházak autonómiáját, mert túlzott állami beavatkozást jelent az egyházak belügyeibe. Megjegyezzük azonban, hogy a többszintű elismerési megoldások nem ismeretlenek más országok jogrendszerében sem, és az EJEB úgy véli, önmagában mind az államegyház, mind pedig a többszintű rendszer elismerhető, ha az nem diszkriminatív, illetve államegyház esetén nem jelenti a többi egyház üldözését, hátrányos megkülönböztetését.⁴⁶ Uitz Renáta írásában hozzáteszi, hogy ha az EJEB hatályba lépése előtti időből származnak, akkor különösen elfogadhatóak. Vagyis sokféle garancia megléte esetén fogadhatóak el. A Büntető Törvénykönyv egyes rendelkezései is a garanciák között említhetőek, amelyek az egyházi személyt és a vallási egyesület vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagját közfeladatot ellátó személynek minősítik.⁴⁷

A nyilvántartás és a jogosultságok kérdése: a törvény szerint az egyházak nyilvántartásba vételhez kötöttek, nyilvántartásukat eltérő szervek végzik, amely önmagában is aggályos. További észrevétel, hogy csak azok az egyházak kapnak állami támogatást, amelyek megfelelnek bizonyos kritériumoknak. Itt megint társadalmi támogatottságuk, illetve történelmi és társadalmi szerepük említhető, amely valós különbséget teremt az egyházak, vallási közösségek megítélése között. Ez bizonyos szervezetek számára azt eredményezheti, hogy kimaradnak a támogatási rendszerből. Az EJEB szerint a jogi személyiség, a formális elismerés hiánya nem csupán kellemetlenség, több annál,⁴⁸ mert az egyházként való működést lehetetleníti el szervezett formában, amelyhez pénzügyi támogatások és az állammal való együttműködés társulhatnak. A Kormány azonban a strasbourgi bíróság előtt is hangsúlyozta, hogy véget kíván vetni az egyház-businessnek. A rendszerváltáskor ugyanis nemcsak a pártok, de az egyházak is gomba módra szaporodtak. Ron Hubbard, a Scientológia egyház alapítója mondta, „hogya meg akarsz gazdagodni, alapíts egyházat...”⁴⁹ Meg kell azt is jegyeznünk, hogy a bevett egyházak sorában nem csupán a többezer éves múlttal rendelkező egyházak kaptak helyet, de például a Hit Gyülekezete is, amely a rendszerváltáskor már kétségkívül jelen volt, azonban történelmi múltja nem hasonlítható olyan vallásokhoz, mint például a kereszténység, vagy a zsidó vallás. Megjegyezzük továbbá, hogy a vallási egyesület is jogi személy.

A vallásszabadság és a vallási sokszínűség érvényesülésének kérdése: egyes vélemények szerint a törvény olyan szigorú feltételeket ír elő az egyházakkal szemben, hogy

⁴⁶ Uitz Renáta: A lelkiismereti és vallásszabadság az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatában – A Kokkinakis-Ítélettől az állami semlegesség követelményéig. In Állam- és Jogtudomány, 2017, 58. évf. 4. szám, Különszám, 111. o.

⁴⁷ Lásd 311.§ Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak, 312.§ Hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak, 215.§ A lelkiismereti és vallásszabadság megsértése, 216.§ Közösség tagja elleni erőszak, 332.§ Közösség elleni uszítás. A felsoroltakon kívül más tényállások is érinthetik a témakört, akár az apartheid, akár a lopás büntette, vagyis a legkülönfélébb cselekmények.

⁴⁸ Uitz: i.m. 110. o.

⁴⁹ Mi is az a scientológia? https://24.hu/fn/gazdasag/2000/08/02/mi_is_scientologia/

az egyházak működési lehetőségei korlátozva lesznek, ami sértheti a vallásszabadságot és az egyházak alapításának jogát. Emlékezzünk azonban a korábbi törvény rendelkezéseire, amely az egyházak taglétszámát illetően igen enyhe volt – 100 fő alapíthatott egyházat – bár hozzátesszük, hogy liberális körök már 10 fő esetén is megengedték volna... Ehhez a kérdéskörhöz ismét azt lehet felhozni, hogy az egyházaknak a hitéleti tevékenységen túlmenően tényleges támogatottsággal és társadalmi szerepvállalással kell rendelkezniük. Nagy különbség mutatkozik az egyházak történelmi múltjában és jelenlegi szerepében is.⁵⁰ „Általános jelenség, mondja az Alkotmánybíróság, hogy számos, egykor egyházi feladat – pl. iskolai oktatás, betegápolás, szegények segítése – az állam kötelességévé vált, az egyházak viszont szintén fenntartották e tevékenységüket. Ezeken a területeken az elválasztás nem ellentétes az együttműködéssel, még ha ez rigorózus garanciák között folyik is. Az egyházak egyenlőkként való kezelése szintén nem zárja ki az egyes egyházak tényleges társadalmi szerepének figyelembevételét.”⁵¹

Irodalomjegyzék

Ádám Antal: „Az egyház és az állam viszonya” .In Jakab András – Könczöl Miklós – Menyhárd Attila – Sulyok Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Egyházjog rovat, rovatszerkesztő: Szuromi Szabolcs) <http://ijoten.hu/szocikk/az-egyhazi-es-az-allam-viszonya> (2020)

Bódi Stefánia: A vallásszabadság a dualizmus kori Magyarországon, avagy a jogállami szabályozás megalapozásának kora. In Acta Humana: Hungarian Centre For Human Rights Publications, Vol. 9, No. 3, 2021, pp. 57-72. <https://doi.org/10.32566/ah.2021.3.2>

Faludy, Alexander: UN Special Rapporteur on Religious Freedom Worried by Situation in Hungary, 2024. <https://balkaninsight.com/2024/10/18/un-special-rapporteur-on-religious-freedom-worried-by-situation-in-hungary/>

Gáva Krisztián: Az Alaptörvény módosításai. In Pro Publico Bono, 2014, 2. évf., 2. szám, p. 44.

Halász Iván Az emberi jogok civilizációs meghatározottsága, pp. 19-39. In Bódi Stefánia – Schweitzer Gábor (szerk.): Alapjogok: Az emberi jogok alkotmányos védelme Magyarországon. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2021.

Horváth Attila: A vallásszabadság és az egyházjog története Magyarországon az államalapítástól a II. világháborúig. In Hét Hárs, 2011, 10. évf. 3-4. szám, pp. 12-20.

Janzsó Gábor Károly: Erdélyi László Gyula OSB szakmai életútja különös tekintettel egyetemi pályájára. Szegedi Tudományegyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola, 2025, 356 pp. témavezetők: Marjanucz László, Koszta László. <https://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/12231/>

---

⁵⁰ 27/2014. (VII. 23.) AB határozat a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény 2012. január 1-jétől 2012. augusztus 31-ig hatályos alaptörvény-ellenes 34. § (1) bekezdése folyamatban lévő ügyben történő alkalmazásának kizárásáról.

⁵¹ 4/1993. (II. 12.) AB határozat, ABH 1993, 48, 53. és 27/2014. (VII. 23.) AB határozat [49].

Köbel Szilvia: A vallási közösségek működésének strukturált szabályozása az egyházügyi törvényben. In Magyar Jog, 2021/4. szám, pp. 247-255.

Mátyás Ferenc: 2017-ben ismét kártérítéshez vezet a magyar egyházjogi törvény, 2017.május 3. <https://jogaszvilag.hu/vilagjogasz/2017-ben-ismet-karteriteshez-vezet-a-magyar-egyhazi-torveny/>

Mi is az a szcientológia? https://24.hu/fn/gazdasag/2000/08/02/mi_is_szcientologia/

Moór Gyula – Püski Sándor: Jogfilozófia. Püski, Budapest, 1994, pp. 252.

Nagy Péter: A magyar házassági törvény az Osztrák-Magyar Monarchia utódállamaiban, p. 227-233. In Boóc Ádám – Pókecz Kovács Attila (szerk.): Studia in honorem 65 Éva Jakab. Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Patrocinium Kiadó, Budapest, 2023, 344. pp.

Nagy Péter: A magyar házassági törvény az Osztrák-Magyar Monarchia utódállamaiban. Jogelméleti Szemle 2024/2. szám, pp. 48-69. <https://doi.org/10.59558/JESZ.2024.2.48>

Reiner János: A katolikus és nemzeti királyság, <https://www.katolikus-honlap.hu/1001/reiner.htm>

Schanda Balázs: Magyarország keresztény kultúrájáról. In Pázmány Law Working Papers, 2018/8. szám, pp. 1-5. p.

Schweitzer Gábor: A semleges államtól a keresztény államig? Az Alaptörvény vallási üzenetei. In Fenyves Katalin – Vörös Kata (szerk.): A Mindenség megismerése. Tanulmányok a 70 éves Gábor György tiszteletére. Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem, Budapest, 2024, pp. 383-392. <https://doi.org/10.70928/gaborgyorgy70.2024.30>

Szuromi Szabolcs Anzelm: Az állam és az egyház együttműködése Magyarországon 1894 és 1918 között – Kompetenciakörök és intézmények, https://doi.org/10.36250/01249_67, Közszolgálati Tudásportál, <http://hdl.handle.net/20.500.12944/100917>

Uitz Renáta: A lelkiismereti és vallásszabadság az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatában – A Kokkinakis-Ítélettől az állami semlegesség követelményéig. In Állam- és Jogtudomány, 2017, 58. évf. 4. szám, Különszám, pp. 106-116.

Magyarország Alaptörvénye, (2011. április 25.)

2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről

1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről

1990. évi IV. törvény a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról

1949. évi XX. törvény A Magyar Népköztársaság Alkotmánya

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

4/1993. (II. 12.) AB határozat

27/2014. (VII. 23.) AB határozat a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény 2012. január 1-jétől 2012. augusztus 31-ig hatályos alaptörvény-ellenes 34. § (1) bekezdése folyamatban lévő ügyben történő alkalmazásának kizárásáról

A Magyar Keresztény Mennonita Egyház és mások v. Magyarország-2014

A/HRC/58/49/Add.1, <https://docs.un.org/en/A/HRC/58/49/Add.1>

58th session of the Human Rights Council (24 February to 4 April 2025), <https://docs.un.org/en/A/HRC/37/L.20>

<https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/regular-sessions/session58/regular-session>

<https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023/Joint%20Statement%20of%20the%20Coordinators%2C%20Special%20Representatives%2C%20Envoy%20and%20Ambassadors%20on%20Combating%20Anti-Muslim%20Hatred%20and%20Discrimination-v1.pdf>

2023 Report on International Religious Freedom: Hungary, <https://www.state.gov/reports/2023-report-on-international-religious-freedom/hungary/>

Report of the Special Rapporteur on freedom of religion and belief, Nazila Ghanea, on her visit to Hungary, <https://digitallibrary.un.org/record/4077530?v=pdf>

<https://hu.usembassy.gov/hu/2023-report-on-international-religious-freedom-hungary/>

Call for Inputs for the country visit to Hungary, <https://www.ohchr.org/en/calls-for-input/2024/call-inputs-country-visit-hungary>

<https://kormany.hu/miniszterelnokseg/vallasi-kozossegi-nyilvantartasok-kozvetetele>

<https://2021-2025.state.gov/irfba-article-18-alliance-statement-anti-muslim-hatred/>

<https://statisticsanddata.org/data/most-popular-religions-in-the-world-2025/>